

28 de maig de 2009

ACTUALITZACIÓ REGIONAL: **AMÈRICA** INFORMACIÓ CORRESPONENT AL PERÍODE GENER-ABRIL DE 2009

Data de publicació: 28 de maig de 2009

Document embargat fins a les 04.01 hores GMT del 28 de maig de 2009

Després de vuit anys en els quals el govern d'Estats Units va incomplir normes internacionals de drets humans en diversos àmbits, la investidura del president Barack Obama al gener va crear moltes expectatives de canvi. No obstant això, pel que fa a les polítiques de detenció en la lluita antiterrorista, la conducta de la nova administració ha tingut llums i ombres. Una vegada llançades les primeres promeses i importants mesures inicials per a posar remei a les violacions de drets humans, les accions encaminades a garantir que les detencions s'ajustin a les obligacions internacionals d'Estats Units han estat limitades, i segueix sent notable la falta de rendició de comptes i de reparació per violacions de drets humans comeses en el passat.

Amnistia Internacional ha aollit amb satisfacció la bona disposició del nou govern nord-americà per a interactuar amb la comunitat internacional, per exemple a través de l'ONU. Igualment positiva és la voluntat que mostren ara els Estats Units en participar al Consell de Drets Humans, el principal òrgan de drets humans de l'ONU, i de col·laborar amb altres països per a millorar la seva efectivitat. La posició adoptada recentment pel president Obama en favor de la població civil atrapada en el conflicte de Sri Lanka també ha estat ben rebuda. En altres conflictes com el qual enfronta a palestins i israelians es continua esperant el fet que l'administració nord-americana intercedeixi de forma positiva.

Els caps d'Estat i de govern que van assistir a l'abril al Cim de les Amèriques, que celebra cada quatre anys, no van aprofitar l'oportunitat per a reconèixer oficialment que els drets humans han de ser part essencial dels esforços dedicats a abordar els nombrosos desafiaments que afecten a la regió. En un moment de dificultats econòmiques mundials i davant el nou esperit de compromís que es respirava entre els governs nord-americà i dels altres països d'Amèrica, el Cim oferiria una oportunitat sense precedents per forjar una visió sòlida sobre els drets humans per al continent. Pel contrari, els drets humans van passar una vegada més pràcticament desapercibuts.

El Cim també va esmoreir les veus de sectors importants, en particular la dels pobles indígenes.

POBLES INDÍGENES

Els pobles indígenes han seguit assolint avenços modestos en els seus objectius de recuperar la propietat de les seves terres ancestrals. Al març, el president bolivià Evo Morales va concedir títols de propietat sobre 36.000 hectàrees a les comunitats indígenes guaraníes de l'Alt Parapetí, on unes 50 famílies guaraníes treballaven, segons informes, en condicions assimilables a l'esclavitud.

Pels drets humans a tot el món. Premi Nobel de la Pau (1977)

DOCUMENTACIÓ

**AMNISTIA
INTERNACIONAL**

**AMNISTIA INTERNACIONAL
CATALUNYA**
C/ Alfons XII, n. 19-21,
Pral – 1ra
08006 BARCELONA

T: +34 93 209 35 36
F: +34 93 200 77 57
info@amnistiacatalunya.org
www.amnistiacatalunya.org

El Tribunal Suprem de Brasil va dictar al març una sentència definitiva en la qual confirmava la legalitat de la reserva indígena de Raposa Serra do Sol, a l'estat de Roraima, i ordenava que s'expulsés de les terres indígenes als productors d'arròs.

No obstant això, les precàries condicions en les quals continuen vivint molts grups indígenes van aconseguir un punt àlgid al gener a Paraguai, on sis membres de la comunitat indígena sawhoyamaxa, entre ells dos nens menors de dos anys, van morir a causa de malalties que haurien pogut ser previngudes. Aquestes morts són un recordatori tràgic de que l'Estat paraguaià segueix incomplint dues sentències de la Cort Interamericana de Drets Humans, segons les quals les autoritats paraguaianes han de proporcionar a les comunitats indígenes sawhoyamaxa i yakii axa serveis mèdics i altres mesures bàsiques per a la seva supervivència fins que se'ls retornin les seves terres ancestrals.

Al febrer, Manuel Ponce Roses i Raúl Lucas Lluïa, dos defensors indígenes mexicans de drets humans que feien campanya per la protecció dels drets de la seva comunitat, van ser segrestats, torturats i víctimes d'homicidi en Ayutla, estat de Guerrero. Al març, altres quatre defensors indígenes de drets humans i presos de consciència van quedar en llibertat a Ayutla, però el seu company Raúl Hernández continua reclòs tot esperant judici per un delictes que no va cometre. Amnistia Internacional creu que s'ha posat en el punt de mira a aquests activistes en represàlia pel seu treball de defensa dels drets dels pobles indígenes.

El Consell de Drets Humans va sotmetre a Canadà al mecanisme de l'examen periòdic universal al febrer. En dit examen es van formular nombroses recomanacions destinades a millorar la trajectòria de Canadà pel que fa als drets humans, i moltes d'elles ressaltaven la persistència de les desigualtats entre població indígena i no indígena en el país.

INSEGURETAT

Els efectes devastadors del perllongat conflicte de Colòmbia sobre la població civil van tornar a saltar a primera plana a causa de dades publicades a l'abril, que calculaven que el nombre de persones desplaçades recentment pel conflicte havia superat les 380.000 només en 2008, un increment de gairebé el 25 per cent respecte a 2007. Les comunitats indígenes, afrodescendents i camperoles seguien sent les més afectades. Al febrer es van rebre informes en que el grup guerriller Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia (FARC) havia matat a 27 membres del poble indígena awá en el departament de Nariño.

A Mèxic, noves dades revelen que s'ha multiplicat per sis el nombre de denúncies presentades a la Comissió Nacional dels Drets Humans per abusos comesos per militars entre 2006 i 2008, com ara tortura i altres maltractaments, detenció arbitrària, registres domiciliaris il·legals, desaparicions forçades i homicidis il·legítims. D'aquests casos segueix ocupant-se el sistema de justícia militar.

A Estats Units han mort més persones després de rebre descarregues elèctriques d'armes Taser: per exemple, un jove de 17 anys, que anava desarmat, va morir a Virgínia al gener, i un noi de 15 anys va morir en Míchigan al març.

MESURES ANTITERRORISTES

Als dos dies de la seva investidura, el president Barack Obama va signar tres ordres executives i un memoràndum en els quals s'ordenava el tancament del centre de detenció de Guantánamo en el termini d'un any; la fi de l'ús per la CIA de la detenció secreta perllongada i les tècniques d'interrogatori "millorades"; la revisió de les polítiques de detenció, interrogatori i transferència de detinguts, i la revisió del cas d'Ali al Marri, l'únic "combatent enemic" reclòs en territori continental nord-americà en aquell moment. En el mateix mes de gener es van suspendre, a instàncies del president, els judicis davant comissions militars fins que es revisi aquest sistema.

Al febrer, Ali al Marri va ser acusat per ser jutjat davant un tribunal militar i a l'abril es va declarar culpable.

Pels drets humans a tot el món. Premi Nobel de la Pau (1977)

**AMNISTIA
INTERNACIONAL**

**AMNISTIA INTERNACIONAL
CATALUNYA**
C/ Alfons XII, n. 19-21,
Pral – 1ra
08006 BARCELONA

T: +34 93 209 35 36
F: +34 93 200 77 57
info@amnistiacatalunya.org
www.amnistiacatalunya.org

Aquest mateix mes, el nou govern nord-americà va invocar el "privilegi de secrets d'Estat" per a demanar la desestimació d'una demanda presentada per víctimes del programa de lliuraments de la CIA, igual que havia fet abans l'administració de George W. Bush. El 28 d'abril, la Cort d'Apel·lacions d'Estats Units va rebutjar els arguments del govern i va remetre la causa a una cort federal de primera instància.

A l'abril, un jutge federal va reconèixer el dret de tres persones recloses en la base aèria nord-americana de Bagram, Afganistan, a impugnar la legalitat de la seva detenció davant un tribunal d'Estats Units. Posteriorment el govern es va disposar a presentar un recurs contra la decisió.

El nou govern va desclassificar a l'abril quatre memoràndums del Departament de Justícia elaborats entre 2002 i 2005, que autoritzaven jurídicament a la CIA a emprar tècniques d'interrogatori que violaven la prohibició internacional de la tortura i d'altres tractes cruels, inhumans o degradants.

La Cort Federal de Canadà va ordenar al govern que sol·licités la repatriació des de Guantánamo del ciutadà canadenc Omar Khadr, que va ser detingut per les forces nord-americanes a Afganistan en 2002 quan tenia 15 anys i roman reclòs a Guantánamo des de fa més de sis anys.

VIOLÈNCIA CONTRA LES DONES

El 2009, el Congrés Nacional de Xile ha començat a debatre un projecte de llei que, de ser aprovat, incorporarà el delictes de "femicidi" a la seva legislació i augmentarà les penes per actes de violència contra les dones.

Al maig estava pendent una decisió de la Sala del Constitucional de la Cort Suprema de Justícia de Nicaragua sobre la constitucionalitat de la prohibició absoluta de l'avortament. La prohibició total de l'avortament nega a les dones i nenes embarassades l'accés a serveis mèdics essencials, fins i tot quan la continuació de l'embaràs posa en perill la seva vida o la seva salut, i impedeix a les víctimes de violació sotmetre's a un avortament segur.

PENA DE MORT

A Estats Units, la pena de mort segueix caracteritzant-se per la discriminació, especialment en relació amb la raça de la víctima d'assassinat. La proporció de persones afroamericanes que esperant execució continua sent desproporcionada. Entre el 1 de gener i el 1 de maig va haver-hi 24 execucions en vuit estats del país (Alabama, Carolina del Sud, Florida, Geòrgia, Oklahoma, Tennessee, Texas i Virgínia). Catorze d'elles –més de la meitat– es van dur a terme a Texas. Al març, el governador Bill Richardson va signar una llei per la qual s'abolí la pena cabdal en Nou Mèxic.

La Cort Federal de Canadà ha ordenat al govern canadenc que restableixi la seva política de demanar en tots els casos el indult de ciutadans canadencs condemnats a mort en altres països. Aquesta política, que s'aplicava des de feia temps, havia estat revocada en 2007.

EXCLUSIÓ

Al març, el govern estatal de Rio de Janeiro va començar la construcció d'un mur de 11 km que dona l'esquena a diverses 'favelas' a l'acabalada zona sud de la ciutat. El govern ha adduït que la mesura era necessària per a frenar l'expansió il·legal de les 'favelas' i protegir el medi ambient. No obstant això, alguns residents s'han oposat a la construcció del mur, doncs consideren que amenaça amb intensificar la marginació de les 'favelas'.

VEUS DESOÏDES I SILENCIADES

A Colòmbia es segueixen cometent homicidis de defensors i defensores de drets humans, com el d'Álvaro Miguel Rivera, activista dels drets de lesbianes, gais, bisexuals i persones transgènere de Cali, al març, o el d'Ana Isabel Gómez Pérez,

AMNISTIA INTERNACIONAL
CATALUNYA
C/ Alfons XII, n. 19-21,
Pral – 1ra
08006 BARCELONA

T: +34 93 209 35 36
F: +34 93 200 77 57
info@amnistiacatalunya.org
www.amnistiacatalunya.org

líder de comunitats desplaçades al departament de Còrdova, a l'abril. Ambdós activistes van morir a les mans d'individus no identificats.

Al març, la Procuradoria dels Drets Humans de Guatemala va publicar un informe titulat *El dret a saber*, en el qual presenta algunes conclusions d'un examen realitzat a arxius històrics de la policia. Aquests arxius, descoberts en 2005, pertanyien a l'extinta Policia Nacional, abasten tot el període del conflicte armat intern, des de 1960 fins a 1996, i ja han servit per iniciar un processament per la desaparició forçada d'un sindicalista en 1984. El dia després de la publicació de l'informe, l'esposa del Procurador dels Drets Humans va ser segrestada i torturada. Posteriorment va ser posada en llibertat sense que es demanés cap rescat. Des d'aleshores, més de 10 defensors i defensores de drets humans que treballaven en casos relacionats amb els arxius han estat objecte d'amenaçes i vigilància reiterades.

IMPUNITAT

La sentència condemnatòria dictada a l'abril contra l'expresident peruà Alberto Fujimori ha estat una fita importantíssima en la lluita contra la impunitat a Perú.

La Sala Especial Penal de la Cort Suprema de Justícia de Perú va condemnar a Alberto Fujimori per la seva responsabilitat en els casos de Barris Alts (en el que 15 homes, dones, nens i nenes van ser executats extrajudicialment el 1991), La Cantuta (en el qual membres del Destacament Pujol, força paramilitar de l'exèrcit peruà, van segrestar i van matar a nou estudiants i a un professor universitari el 1992) i els soterranis del Servei d'Intel·ligència de l'Exèrcit (SIE), on es van mantenir recloses dues víctimes de segrest. La sentència, que va ser adoptada unànimement pels tres vocals suprems, conclou que l'expresident Alberto Fujimori va incórrer en responsabilitat penal individual en els tres casos perquè exercia el comandament militar efectiu sobre els que van cometre els delictes.

Al març, el Front Farabundo Martí per a l'Alliberament Nacional (FMLN) va guanyar per primera vegada les eleccions a El Salvador, per un escàs marge a l'Assemblea Legislativa. El FMLN no va ressaltar a la seva campanya electoral la necessitat de justícia per les violacions de drets humans comeses en el passat, ni va prometre derogar la Llei d'Amnistia General, en vigor des de 1993, que concedeix immunitat a persones acusades de perpetrar violacions greus de drets humans.

Hi ha hagut continus avenços en la lluita contra la impunitat per violacions passades de drets humans en casos emblemàtics d'altres països de la regió, com l'Argentina, Bolívia, Xile, Colòmbia, Perú i Uruguai.

/// FI

Departament de comunicació d'Amnistia Internacional Catalunya

Cèlia Ramon Wyser.
Tel. 93.209.35.36 (ext.2) o 690.81.44.11
cramon@amnistiacatalunya.org

Documents i comunicats de premsa

www.amnistiacatalunya.org
www.es.amnesty.org